

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Стт Людмила СТАНІСЛАВОВА

« 30 » *серпня* 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціальна експертиза та прогнозування»

Галузь знань – 23 Соціальна робота

Спеціальність – 231 Соціальна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма – Соціальна робота, Соціальна педагогіка

Обсяг дисципліни – 5 кредити ЄКТС

Шифр дисципліни ОПП.01

Мова навчання – українська

Статус дисципліни – обов'язкова (дисципліна професійної підготовки)

Факультет – гуманітарно-педагогічний

Кафедра – соціальної роботи та соціальної педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин						Курсовий проект	Залік	Іспит
			Європейські кредити	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота студента, в т.ч. ІРС			
					Всього	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття					
Денна	1	1	5,0	150	51	34		17		99		+	
Заочна	1	1	5,0	150	16	8		8		134		+	

Робоча програма складена на основі Освітньо-професійної програми Соціальна робота, Соціальна педагогіка та Стандарту вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота

Робочу програму склала *НГ* канд. пед. наук, доцент Наталія ГОЛОВА

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки

Протокол від 29 серпня 2024 р. №1 Зав. кафедри *Бсс* Юрій БРИНДІКОВ

Робочу програму розглянуто та схвалено вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова вченої ради ГПФ *Стт* Людмила СТАНІСЛАВОВА

1. Пояснювальна записка

Дисципліна «Соціальна експертиза та прогнозування» є складовою циклу дисциплін професійної і практичної підготовки, які вивчаються здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота».

Пререквізити – технології соціальної роботи в зарубіжних країнах; соціальна геронтологія; соціальна робота на підприємствах.

Кореквізити – ознайомча практика у закладах соціального обслуговування, атестаційний іспит.

Відповідно до Стандарту вищої освіти із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності:

- здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти;
- здатність управляти різнобічною комунікацією;
- здатність планувати та здійснювати наукові комплексні дослідження з метою виявлення й аналізу соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення;
- здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації:
- здатність організовувати спільну діяльність, ініціювати командоутворення, сприяти згуртуванню та груповій мотивації, фасилітувати процеси прийняття групових рішень;
- здатність розробляти системи заходів для забезпечення реалізації соціально-педагогічної діяльності, а також здійснювати управління процесами соціального виховання та соціально-педагогічної допомоги, формувати тактичний план соціально-педагогічної діяльності щодо розвитку особистості, груп та власної індивідуальності, зокрема в умовах інклюзії, виконувати соціально-педагогічні функції у соціумі.
- здатність використовувати фахові методики роботи соціального педагога в різних типах соціальних закладів та установ з суб'єктами освітнього процесу;
- здатність на основі соціальних і психологічних досліджень діагностувати результати соціального процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості та готовність прогнозувати пріоритетні напрями соціальної роботи з різними групами клієнтів.

програмні результати навчання:

- критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань про практики соціальної роботи, формулювати висновки та рекомендації щодо їх впровадження;
- збирати та здійснювати кількісний і якісний аналіз емпіричних досліджень;
- аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи;
- розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг та управлінських рішень;
- розробляти соціальні проекти на високому професійному рівні.

Мета дисципліни «Соціальна експертиза та прогнозування» полягає в ознайомленні здобувачів з основами соціальної експертизи та прогнозування, як загальною соціальною технологією роботи соціального працівника; вивчення сутності, історії розвитку, основних методів соціального прогнозування; відпрацювання первинних практичних навичок, щодо застосування одержаних знань для розробки соціальних прогнозів.

Предмет дисципліни – основні поняття, форми, методи соціальної експертизи та прогнозування.

Завдання дисципліни. Вивчення цієї дисципліни необхідне для розвитку загальної і професійної культури особистості майбутнього соціального працівника, оволодіння ним уміннями та навичками професійного прогнозування та експертизи. А також сформувати у здобувачів цілісне уявлення про місце, роль та специфіку соціального прогнозування, проектування та моделювання як видів діяльності; навчити здобувачів своєчасно виявляти нову соціальну проблему, аналізувати тенденції її розвитку, розробляти прогноз на певний період, пропонувати заходи в формі соціального проекту; розвинути навички здійснювати соціальний прогноз, розробляти модель та проект, презентувати результати, проводити експертизу соціальних проектів, визначати індикатори оцінки ефективності соціально-прогнозної та соціально-проектної діяльності.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *володіти* кількісним і якісним аналізом емпіричних досліджень; *використовувати* теоретичні знання для вирішення практичних завдань; *аналізувати* соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, *уміти* розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг та управлінських рішень; *розробляти* соціальні проекти на високому професійному рівні; *оцінювати* власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення; критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань про практики соціальної роботи, формулювати висновки та рекомендації щодо їх впровадження; *формулювати* мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

Структура залікових кредитів дисципліни

№ п/п	Назва теми лекцій	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
		Кількість годин відведених на:			Кількість годин відведених на:		
		лекції	ПЗ	СР	лекції	ПЗ	СР
1.	Поняття про соціальне прогнозування та експертизу	2	1	2	1		8
2.	Соціальне прогнозування та експертиза в практиці соціальної роботи	2	1	7	1		8
3.	Поняття про методи в соціальному прогнозуванні. Суб'єкти експертних оцінок	2	1	2		1	8
4.	Види методів та їхня характеристика	2	1	2	1		8
5.	Соціальне прогнозування в структурі майбутнього	2	1	10		1	8
6.	Види прогнозування	2	1	10	1		8
7.	Програми та проекти в соціальному прогнозуванні	2	1	6		1	8
8.	Підготовчо-організаційний етап соціального прогнозування.	2	1	6	1		8
9.	Аналітично-методичний етап соціального прогнозування.	2	1	6		1	8
10.	Результати соціальної експертизи та специфіка їх використання	2	1	6	1		8
11.	Дії в соціальному прогнозуванні	2	1	6		1	8
12.	Діагностика та дослідження в соціальному прогнозуванні	2	1	6	1		8
13.	Дослідження в соціальному прогнозуванні на основі історичних принципів	2	1	6		1	8
14.	Прогнозування у сфері соціальної роботи	2	1	6		1	8
15.	Соціальне прогнозування у сфері освіти	2	1	6			8
16.	Методологічні аспекти вивчення методів прогнозування в прийнятті управлінських рішень	2	1	6		1	8
17.	Прогнозування у сфері соціального наркотизму (алкоголізація і дезалкоголізація суспільства)	2	1	6	1		6
	Разом за семестр:	34	17	99	8	8	134

3. Програма навчальної дисципліни 3.1.Зміст лекційного курсу

№ п/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1.	<p style="text-align: center;">Тема 1</p> <p style="text-align: center;">Поняття про соціальне прогнозування та експертизу</p> <p>Поняття соціального прогнозування. Прогнозування, антиципація та передбачення: спільне та відмінне. Специфіка соціального прогнозування у соціальній роботі. Об'єкт та суб'єкт соціального прогнозування. Напрямки соціального прогнозування. Методи соціального прогнозування (методи екстраполяції, метод історичної аналогії, комп'ютерного моделювання, метод побудови сценарію майбутнього і методи експертних оцінок). Соціальна експертиза: поняття, мета, об'єкт і предметна діяльність</p> <p style="text-align: center;"><i>Література: 2, 3, 8,10</i></p>	2
2.	<p style="text-align: center;">Тема 2</p> <p style="text-align: center;">Соціальне прогнозування та експертиза в практиці соціальної роботи</p> <p>Розвиток уявлень про майбутнє на ранніх стадіях існування людства. Презентизм первісного мислення. Релігійне і філософсько-історичне коріння теорії прогнозування. Соціальне прогнозування на рубежі XIX-XX ст. Умови формування парадигми технологічного прогнозування. Сучасний етап розвитку досліджень майбутнього. Специфіка соціального прогнозування у соціальній роботі. Інституційно-правові заходи соціальної експертизи. Становлення соціального прогнозування. Види експертиз і їх функціональне призначення (функції). Організаційна схема проведення соціальної експертизи. Базові організаційні форми соціальної експертизи.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література: 1, 3, 9,10</i></p>	2
3.	<p style="text-align: center;">Тема 3</p> <p style="text-align: center;">Поняття про методи в соціальному прогнозуванні. Суб'єкти експертних оцінок</p> <p>Класифікація наук за часовим критерієм. Триєдина функція науки: опис (аналіз), пояснення (діагноз), пророкування (прогноз). Від футурології до дослідження майбутнього як особливої області, особливого напрямку наукових досліджень. Місце досліджень майбутнього у структурі сучасної науки як комплексу прогнозів майбутнього. Прогностика в широкому змісті як область дослідження майбутнього. Єдність теорії й практики прогнозування. Прогнозування як практика розробки прогнозів. Класифікація методів соціального прогнозування. Відбір експертів та формування експертних груп. Особливості та проблеми експертної діяльності.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література: 2, 3, 8, 9.</i></p>	2
4.	<p style="text-align: center;">Тема 4</p> <p style="text-align: center;">Види методів та їхня характеристика</p> <p>Передбачення і квазіпередбачення. Цілепокладання, передпланове й післяпланове програмування, планування, проектування. Цільові, програмні, планові, проектні й організаційні прогнози як форми</p>	2

	<p>наукового забезпечення відповідних управлінських рішень. Поняття цільового угруповання прогнозів (профільний і фоновий прогноз). Система класифікації прогнозів. Методи екстраполяції. Експертні оцінки. Методика експертної роботи. Метод моделювання. Метод історичної аналогії. Метод побудови сценарію майбутнього. Метод «Дельфи». «Мозковий штурм». Методи і прийоми обробки експертної інформації</p> <p><i>Література: 1,3,9,10.</i></p>	
5.	<p style="text-align: center;">Тема 5</p> <p style="text-align: center;">Соціальне прогнозування в структурі майбутнього</p> <p>Передпрогнозна орієнтація при розробці конкретного прогнозу. Формулювання робочих гіпотез - очікуване (при спостережуваних тенденціях) і бажане (за заданими критеріями) стан. Організація дослідження - оптимальна дослідницька група: генератор; аналітики (модератор і аніматор) ідей; керівник; репродуктор; програмісти; розробники; допоміжний персонал. Проблема автоматизації й комп'ютеризації прогнозування. Місце досліджень майбутнього у структурі сучасної науки як комплексу прогнозів майбутнього. Прогностика в широкому змісті як область дослідження майбутнього. Єдність теорії й практики прогнозування.</p> <p><i>Література: 2,3, 4, 6, 7, 9</i></p>	2
6.	<p style="text-align: center;">Тема 6</p> <p style="text-align: center;">Види прогнозування</p> <p>Вихідна модель конкретного соціального прогнозу. Еволюція і проблематика соціальної статистики об'єкта. Огляд експертних оцінок. Характер і структура об'єкта. Проблемний аналіз предмета дослідження. Визначення проблемних показників і входження їх у систему. Особливості динаміки показників вибраного об'єкта. Евристичний ефект і обмеження побудови системи показників. Прогнозування як практика розробки прогнозів. Передбачення і квазіпередбачення. Цілепокладання, передпланове й післяпланове програмування, планування, проектування.</p> <p><i>Література: 1,3,4,7,8, 9.</i></p>	2
7.	<p style="text-align: center;">Тема 7</p> <p style="text-align: center;">Програми та проекти в соціальному прогнозуванні</p> <p>Прогнозне тло конкретного соціального прогнозу. Стандартні аспекти прогнозного тла стосовно до вибраного об'єкта: науково-технічний; демографічний; економічний; соціологічний; соціально-культурний; політичний; міжнародний. Методи збору фонові інформації: вивчення літератури, замовлення в компетентних установах, постулювання. Принципи постулювання незмінності або зміни за заздалегідь заданих критеріях тих або інших даних прогнозного тла. Цільові, програмні, планові, проектні й організаційні прогнози як форми наукового забезпечення відповідних управлінських рішень. Система класифікації прогнозів.</p> <p><i>Література: 1,2,3,4, 5, 6, 7, 9.</i></p>	2
8.	<p style="text-align: center;">Тема 8</p>	2

	<p>Підготовчо-організаційний етап соціального прогнозування. Методика конкретного пошукового соціального прогнозу. Трендовий і проблемний аналіз у соціальному прогнозі або умовному абстрагуванні від можливих або необхідних рішень, здатних видозмінити тренд. Механічна (пряма) екстраполяція як основа прогнозного пошуку; її можливості й обмеження. Визначення меж верхньої й нижньої екстрем. Найбільш імовірні очікувані значення з урахуванням даних прогнозного тла. Побудова дерева соціальних проблем, що підлягають рішенню засобами соціального керування. Ключова проблема, від рішення якої залежать інші. Субключові проблеми. Похідні проблеми. Структура, характер і особливості дерева проблем щодо предмета дослідження. Інтерпретація проблем: поняття нормальної, проблемної, катастрофічної й революційної ситуацій. Складання програми дослідження (передпрогнозна орієнтація). Побудова вихідної (базової) моделі і її аналіз. Побудова моделі прогнозного тла. <i>Література: 1, 4,6,7, 9.</i></p>	
9.	<p>Тема 9 Аналітично-методичний етап соціального прогнозування. Побудова нормативної моделі в соціальному прогнозі і її інтерпретації. Методика конкретного нормативного соціального прогнозу. Нормативна розробка даних вихідної (базової) моделі. Соціальний ідеал і ідеалізація соціального явища (у цьому випадку - об'єкта дослідження) як методологічний орієнтир подальших прогнозних розробок при умовному абстрагуванні від обмежень прогнозного тла. Оптимізація соціального процесу з урахуванням даних прогнозного тла по задалегідь заданих критеріях. Співвідношення соціальних оптимумів і соціальних норм. Соціальні норми й нормативи. Евристичний потенціал, обмеження й недоліки нормативного підходу. Пошуковий прогноз. Нормативний прогноз. Верифікація прогнозу <i>Література:2,4,5,7, 9.</i></p>	2
10.	<p>Тема 10 Результати соціальної експертизи та специфіка їх використання Підготовка результатів соціальної експертизи. Вимоги до експертного висновку. Процедура прийняття підсумків соціальної експертизи. Використання результатів соціальної експертизи. Поняття абсолютної і відносної верифікації прогнозу. Пряма і непряма верифікація. Інверсна верифікація (шляхом перевірки адекватної прогностичної моделі в ретроспективному періоді). Консеквентна верифікація (шляхом аналітичного або логічного виведення прогнозу з раніше отриманих прогнозів). Верифікація повторним опитуванням з додатковим обґрунтуванням або зміною експертом його думки, що відрізняється від думки більшості. Верифікація опонентом (шляхом спростування критичних зауважень опонента за прогнозом). Верифікація помилок шляхом виявлення й обліку джерел помилок прогнозу. Верифікація компетентним експертом (шляхом порівняння з думкою найбільш компетентного експерта). Експертиза як найпоширеніший спосіб верифікації прогнозу. <i>Література: 1,3, 4, 5, 8, 9.</i></p>	2

11.	<p style="text-align: center;">Тема 11 Дії в соціальному прогнозуванні</p> <p>Завчасне зважування очікуваних (прямих і непрямих) негайних і віддалених наслідків намічених і прийнятих рішень - суть соціального прогнозування. Суть соціального прогнозування в структурі дослідження.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література: 3,5,6,7,9.</i></p>	2
12.	<p style="text-align: center;">Тема 12 Діагностика та дослідження в соціальному прогнозуванні</p> <p>Оцінювання соціальних наслідків науково-технічного прогресу. Соціологічний моніторинг. Установлення повної і справжньої гласності. Підзвітність і підконтрольність керуючих ланок перед керованими. Регламентація відносин між керуючими й керованими ланками. Модернізація проблеми соціального прогнозування з переходом від концепції «кар'єри» до концепції управлінського обов'язку.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література: 1,2,4,7,8, 10.</i></p>	2
13.	<p style="text-align: center;">Тема 13 Дослідження в соціальному прогнозуванні на основі історичних принципів</p> <p>Прогнозне обґрунтування цілепокладання. Передпланове й післяпланове програмування. Планування, проектування, що передують управлінським рішенням. Прогнозне обґрунтування соціальних нововведень. Демографічний вибух і депопуляція. Необхідність диференціації й поглибленого наукового обґрунтування демографічної політики. Матеріальні й морально-політичні проблеми при демографічній дестабілізації. Шляхи залучення молоді у суспільне виробництво як основний спосіб подолання проблемної ситуації. Матеріальні й морально-політичні проблеми при депопуляції та міри її подолання.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література 2,3,4,6,8, 9.</i></p>	2
14.	<p style="text-align: center;">Тема 14 Прогнозування у сфері соціальної роботи</p> <p>Прогнозування у сфері сімейних відносин. Прогнозування у пенітенціарній сфері. Прогнозування в освітній сфері. Прогнозування в культурному середовищі. Прогнозування у сфері політики. Оцінка політичних актів. Прогнозний аналіз діяльності політичних діячів.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література: 2, 3,5, 6,8, 9.</i></p>	2
15.	<p style="text-align: center;">Тема 15 Соціальне прогнозування у сфері освіти</p> <p>Методологічні основи побудови моделі народної освіти. Стан народної освіти на сучасному етапі. Прогнозне обґрунтування освітньої реформи. Концепція загальної дошкільної освіти. Педагогічний батьківський всеобуч. Основні принципи підготовки дітей у дошкільних дитячих установах. Основні ланки початкової і неповної середньої освіти. Проблема зближення загальноосвітньої й професійної школи. Інтеграція загальної й диференціація фахової освіти. Розвиток технічних засобів навчання. Концепція безперервної освіти. Перспективи розвитку підсистем підвищення кваліфікації й</p>	2

	перепідготовки, а також загальної самоосвіти дорослих. Роль соціального експерименту в соціально-освітньому прогнозуванні. <i>Література: 2, 3, 4, 6, 7, 9.</i>	
16.	<p style="text-align: center;">Тема 16</p> <p style="text-align: center;">Методологічні аспекти вивчення методів прогнозування в прийнятті управлінських рішень</p> <p>Визначення поняття «управлінське рішення» та види прогнозування в ньому. Принципи і методи дослідження прогнозування в прийнятті управлінських рішень. Зміст і форми, алгоритм прийняття управлінського рішення. Методи прогнозування в прийнятті управлінських рішень. Роль та основні проблеми прогнозування в прийнятті управлінських рішень. Шляхи оптимізації прогнозування в прийнятті управлінських рішень. <i>Література: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9.</i></p>	
17.	<p style="text-align: center;">Тема 17</p> <p style="text-align: center;">Прогнозування у сфері соціального наркотизму (алкоголізація і дезалкоголізація суспільства)</p> <p>Три основних види наркотизму: нікотин, алкоголь, наркотики. Глобальна проблемна ситуація в цій області, специфіка нашої країни й шляхи вирішення проблем. Соціальний механізм алкоголізації суспільства. Первинна, вторинна, третинна алкоголізація. Шляхи подолання сформованої проблемної ситуації: економічний, дозвілевий, наркологічний, «тіньовий» і культурологічний фронти боротьби з пияцтвом. Організаційний фактор. Необхідність довгострокової комплексної програми контрнаступу на пияцтво й алкоголізм, включаючи її прогнозне забезпечення. <i>Література: 2, 3, 4, 6, 7, 9.</i></p>	2
	РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР:	34

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

№ теми	Перелік тем лекцій і їхні анотації	Кількість годин
1.	<p style="text-align: center;">Тема 1</p> <p style="text-align: center;">Поняття про соціальне прогнозування та експертизу</p> <p>Поняття соціального прогнозування. Прогнозування, антиципація та передбачення: спільне та відмінне. Специфіка соціального прогнозування у соціальній роботі. Об'єкт та суб'єкт соціального прогнозування. Напрямки соціального прогнозування. Методи соціального прогнозування (методи екстраполяції, метод історичної аналогії, комп'ютерного моделювання, метод побудови сценарію майбутнього і методи експертних оцінок). Соціальна експертиза: поняття, мета, об'єкт і предметна діяльність <i>Література: 2, 3, 8, 10</i></p>	1
2.	<p style="text-align: center;">Тема 2</p> <p style="text-align: center;">Соціальне прогнозування та експертиза в практиці соціальної роботи</p> <p>Розвиток уявлень про майбутнє на ранніх стадіях існування людства. Презентизм первісного мислення. Релігійне і філософсько-історичне коріння теорії прогнозування. Соціальне прогнозування на рубежі</p>	1

	<p>XIX-XX ст. Умови формування парадигми технологічного прогнозування. Сучасний етап розвитку досліджень майбутнього. Специфіка соціального прогнозування у соціальній роботі. Інституційно-праові заходи соціальної експертизи. Становлення соціального прогнозування. Види експертиз і їх функціональне призначення (функції). Організаційна схема проведення соціальної експертизи. Базові організаційні форми соціальної експертизи. <i>Література: 1, 3, 9,10</i></p>	
--	--	--

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

№ п/п	Плани практичних занять	Кількість годин
1.	<p style="text-align: center;">Вступ у соціальне прогнозування</p> <p>1. Опитування студентів за матеріалом лекції. 2. Обговорення: порівняння понять «передбачення» і «прогнозування» 3. Робота у міні-групах: 1. Розробка схем «З якими науками пов'язане соціальне прогнозування» 2. Навести конкретні сфери застосування соціального прогнозування у соціальній роботі 3. Проведення тестування «Здатність до прогнозування». <i>Література: 1, 3, 7,9,12.</i></p>	4
2.	<p style="text-align: center;">Технологія прогнозних розробок соціальних процесів. Підготовчо-організаційний етап соціального прогнозування.</p> <p>1. Опитування студентів за матеріалом лекції. 2. Відпрацювання навичок: - передпрогнозна орієнтація. - побудова вихідної моделі і її аналіз. - побудова моделі прогнозного тла. 3. <i>Тестовий контроль</i> <i>Література: 4,6,7,9,10,12.</i></p>	2
3.	<p style="text-align: center;">Технологія прогнозних розробок соціальних процесів. Аналітично-методичний етап соціального прогнозування.</p> <p>1. Опитування студентів за матеріалом лекції. 2. Відпрацювання навичок: - розробка пошукового прогнозу - розробка нормативного прогнозу. 3. <i>Практичні заняття.</i> <i>Література: 2, 3, 5, 8, 9,12.</i></p>	4
4.	<p style="text-align: center;">Прикладна соціальна прогностика. Прогнозування та експертиза у сфері соціальної роботи</p> <p>1. Опитування студентів за матеріалом лекції. 2. Робота у міні-групах за обраною проблемою: експрес-прогноз. 3. <i>Тестовий контроль.</i> <i>Література: 2, 3, 4, 6,8, 9.</i></p>	2
5.	<p style="text-align: center;">Соціально-культурне і політичне прогнозування</p> <p>1. Прогнозне обговорення з групою актуальних проблем сьогодення. 2. Тестовий контроль за матеріалами лекцій. 3. <i>Практичні заняття.</i> <i>Література: 1, 3, 4, 5, 8.</i></p>	4

9.	1. Обговорення залікових робіт (прогнозів) студентів.	2
	РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР:	18

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

№ п/п	Плани практичних занять	Кількість годин
1.	<p>Тема.Вступ у соціальне прогнозування</p> <p>1. Опитування студентів за матеріалом лекції.</p> <p>2.Обговорення: порівняння понять «передбачення», «прогнозування», «експертиза».</p> <p>3. Робота у міні-групах:</p> <p>1. Розробка схем «З якими науками пов'язане соціальне прогнозування».</p> <p>2. Навести конкретні сфери застосування соціального прогнозування у соціальній роботі.</p> <p>3. Проведення тестування «Здатність до прогнозування».</p> <p>Література: 1, 3,7,9,14.</p>	1
2.	<p>Тема.Характеристика методів соціального прогнозування</p> <p>1. Опитування студентів за матеріалом лекції.</p> <p>2. Обговорення групою сильних і слабких сторін основних методів соціального прогнозування</p> <p>3. Ознайомлення з правилами «мозкового штурму» і відпрацювання з групою</p> <p>4. Відпрацювання у міні-групах методу історичних аналогій.</p> <p>5.Проведення поточного тестового контролю за лекційними темами.</p> <p>Література: 1, 3, 8,9,12,18.</p>	1
3.	<p>Тема.Поняття про “технологічне прогнозування ” і його сутність.</p> <p>1. Проведення самостійної роботи (проміжний контроль) за матеріалами лекцій 1-3.</p> <p>2. Робота у міні-групах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - майбутнє досліджень майбутнього - власна класифікації прогнозів. <p>3.Практичне завдання.</p> <p>Література:. 1,3,4,6,7,9.</p>	1
4.	<p>Тема. Підготовчий етап соціальних процесів в прогнозуванні</p> <p>1.Опитування студентів за матеріалом лекції.</p> <p>2. Відпрацювання навичок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - передпрогнозна орієнтація. - побудова вихідної моделі і її аналіз. - побудова моделі прогнозного тла. <p>3.Проведення поточного тестового контролю за лекційними темами.</p> <p>Література: 4,6,7,9,10,21.</p>	1
5.	<p>Технологія прогнозних розробок соціальних процесів. Аналітично-методичний етап соціального прогнозування.</p> <p>1. Опитування студентів за матеріалами лекції.</p> <p>2. Відпрацювання навичок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розробка пошукового прогнозу 	1

	- розробка нормативного прогнозу. 3.Практичне завдання. <i>Література: 2, 3, 5, 8, 9,17,22.</i>	
6.	Рекомендації щодо керування в соціальному прогнозуванні 1. Опитування студентів за матеріалами лекції. 2. Робота у групах: - здійснити оцінку соціальних наслідків науково-технічного прогресу; - прогнозне обґрунтування соціальних нововведень. 3. Проведення поточного тестового контролю за лекційними темами. <i>Література: 12, 23, 24,25.</i>	1
	РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР:	6

САМОСТІЙНА (ІНДИВІДУАЛЬНА) РОБОТА

включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- підготовка до виступу на семінарському занятті;
- підготовка до проведення та захисту самостійних (контрольних) робіт;
- підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів;
- виконання домашніх завдань;
- підготовка до проведення контрольних заходів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

№ п/п	Назва теми	Завдання для СРС	Кількість годин
1.	Сутність соціальної експертизи та прогнозування	1.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. 2.Здійснити порівняльний семантичний аналіз понять «прогнозування» («прогноз») і «передбачення». 3.Написати твір-роздум на тему «Навіщо соціальному працівнику вивчати соціальне прогнозування та експертизу». 4.Підготувати реферативні доповіді за вказаною тематикою: 1.Сутність соціального прогнозування. Його специфіка у соціальній роботі. 2.Об'єкт і суб'єкт соціального прогнозування. 3.Методи соціального прогнозування. 4.Напрямки соціального прогнозування.	20
2.	Методи соціального прогнозування	1.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. 2.Скласти таблицю «Методи соціального прогнозування».	20

		<p>3.Запропонувати власний метод соціального прогнозування.</p> <p>4.Підготувати реферативні доповіді за вказаною тематикою:</p> <p>1.Форми конкретизації передбачення та експертизи. 2.Співвідношення категорій передбачення й керування.</p> <p>3.Проектування як елемент управлінської діяльності і його зв'язок із прогнозуванням та експертизою.</p> <p>4.Систематизація прогнозів.</p>	
3.	Концепція “ технологічного прогнозування ” і її сутність. Методологія технологічного прогнозування	<p>1.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою.</p> <p>2.Розробити схему Становлення концепції «технологічного прогнозування».</p> <p>3.Сформулювати робочі гіпотези щодо розвитку і вирішення соціальної проблеми.</p> <p>4.Підготувати реферативні доповіді за вказаною тематикою:</p> <p>1.Інформаційне забезпечення прогнозування і проектування.</p> <p>2.Роль моделювання в прогностичному дослідженні. 3.Презентизм первісного мислення й футурофобія.</p> <p>4.Релігійне, утопічне і філолофсько-історичне коріння теорії прогнозування.</p>	20
4.	Технологія розробок прогнозних соціальних процесів	<p>1.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою.</p> <p>2.Побудувати модель будь-якого соціального об'єкта з набору соціологічних показників.</p> <p>3.Вимоги до соціологічного дослідження.</p> <p>4.Скласти анкету для соціологічного опитування.</p> <p>5.Підготувати реферативні доповіді за вказаною тематикою:</p> <p>1.Сутність соціального прогнозування та його специфіка у соціальній роботі.</p> <p>2.Методи соціального прогнозування.</p> <p>3.Напрями соціального прогнозування.</p>	10
5.	Прикладна соціальна прогностика. Прогнозування конкретних проблемних ситуацій	<p>1.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою.</p> <p>2.Типова прогнозна розробка у сфері соціальної роботи.</p> <p>3.Типова прогнозна розробка у будь-якій сфері на вибір:</p>	14

		-політичні дії певного політичного діяча; -наслідки певного політичного рішення; -освітня реформа в Україні; -майбутнє української національної культури та мистецтва; -розвиток кримінальної ситуації у місті; -вирішення проблеми наркотизації в Україні; -вирішення проблеми алкоголізації в Україні; -вибір студента.	
		Всього:	84

**Орієнтовна тематика реферативних робіт з курсу
«Соціальне експертиза та прогнозування»**

1. Сутність соціального прогнозування та його специфіка у соціальній роботі.
2. Методи соціальної експертизи та прогнозування.
3. Напрями соціальної експертизи та прогнозування.
4. Проектування як елемент управлінської діяльності і його зв'язок із прогнозуванням.
5. Інформаційне забезпечення прогнозування і проектування.
6. Роль моделювання в прогностичному дослідженні.
7. Релігійне, утопічне і філософсько – історичне коріння теорії прогнозування.
8. Соціальне прогнозування на рубежі XIX – XXст. Виникнення наукової фантастики й «міркувань про майбутнє».
9. Роль та значення наукових підходів О.Тоффлера в розвитку прогностичної науки.
10. Сутність глобалістики й альтернативістики. Концепція «альтернативної цивілізації».
11. Побудова вихідної (базової) моделі об'єкта соціального прогнозування.
12. Соціологічний показник і можливості його використання в прогностичному й проектному моделюванні.
13. Можливості трендового моделювання в прогностичному дослідженні.
14. Побудова моделі прогнозного тла.
15. Види прогнозування та їхня сутність.
16. Вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку соціального прогнозування як науки.
17. Теоретичний аспект соціального прогнозування як методу дослідження.
18. Розвиток соціологічного прогнозування в Україні.
19. Прогнозування в сфері економіки (праці).
20. Сутність експертизи та прогнозування в сфері політики.
21. Очікувані й бажані зміни в соціальній структурі суспільства, у соціальній організації й соціальному управлінні.
22. Прогнозування в сфері сім'ї.
23. Прогнозування в сфері освіти.
24. Сутність експертизи та прогнозування в сфері науки.
25. Сутність експертизи та прогнозування в сфері медицини.
26. Прогнозування та експертиза в сфері культури.
27. Прогнозування в демографічній сфері.
28. Прогнозування та експертиза в сфері екології.

- 29.Прогнозування в сфері розвитку соціальної роботи.
- 30.Прогнозування в сфері соціології злочинності.
- 31.Прогнозування в сфері соціального наркотизму (алкоголізація й дезалкоголізація суспільства).

Контрольна робота
(для студентів заочної форми навчання)
Загальні вимоги до виконання

Курс “Соціальна експертиза та прогнозування” має на меті ознайомлення студентів з основами соціальної експертизи та прогнозування, як загальною соціальною технологією роботи соціального працівника; вивчення сутності, історії розвитку, основних методів соціального прогнозування; відпрацювання первинних практичних навичок, щодо застосування одержаних знань для розробки соціальних прогнозів.

Студенти повинні отримати вміння орієнтуватися в структурі: практично застосовувати отримані знання і скласти соціальний прогноз; аналізувати ситуації, що можуть виникати у ході професійної діяльності і здійснювати подальше прогнозування їх розвитку; добирати конкретні методи соціального прогнозування відповідно до наявної ситуації; оцінювати правильність власного соціального прогнозу та прогнозу інших спеціалістів; модифікувати та створювати власні методи соціальної експертизи та прогнозування.

Мета контрольної роботи – перевірка знань та умінь студентів з теоретичних та практичних завдань. Для виконання поставлених задач студенти повинні прослухати обов’язковий курс лекцій, навчитись самостійно працювати над конспектом лекцій і з рекомендованою літературою, виконати цикл самостійних робіт.

При вивченні курсу “ Соціальна експертиза та прогнозування” відповідно до навчального плану студенти повинні виконати одну контрольну роботу у встановлений термін. До підсумкового контролю допускаються тільки ті студенти, в яких зарахована контрольна робота. До її виконання необхідно приступити після ретельного вивчення відповідних розділів курсу.

Контрольна робота складається з чотирьох питань, які містять теоретичну і практичну складову.

Виклад змісту питань вимагає самостійного опрацювання літератури з даної проблеми (рекомендована література) і реферування матеріалу із посиланням на використані джерела. До кожного питання необхідно скласти план, згідно з яким буде викладений матеріал. План повинен включати: загальний вступ, основну частину, власні висновки з опрацьованого питання. В кінці подається список використаної літератури. В ході викладення відповіді на питання необхідно робити посилання на джерела, які записуються наступним чином: [8, с. 16], де 8 – номер джерела у списку використаної літератури, а 16 – сторінка літератури.

При написанні контрольної роботи необхідно дотримуватись єдиної мови. Обсяг контрольної роботи – 16-24 аркушів формату А-4 або шкільний зошит .

Контрольні роботи з курсу
«Соціальна експертиза та прогнозування»
для студентів заочної форми навчання

1-варіант

- 1.Сутність соціальної експертизи та прогнозування і їх специфіка у соціальній роботі.
- 2.Методи соціальної експертизи та прогнозування.
- 3.Напрями соціальної експертизи т прогнозування.
- 4.Проектування як елемент та управлінської діяльності і його зв'язок із прогнозуванням.

2-варіант

- 1.Інформаційне забезпечення прогнозування і проектування.
- 2.Роль моделювання в прогностичному дослідженні.
- 3.Релігійне, утопічне і філософсько – історичне коріння теорії прогнозування.
- 4.Соціальна експертиза та прогнозування на рубежі XIX – XX ст. Виникнення наукової фантастики й «міркувань про майбутнє».

3-варіант

1. Роль та значення наукових підходів О. Тоффлера в розвитку прогностичної науки.
2. Сутність глобалістики й альтернативістики. Концепція «альтернативної цивілізації».
3. Побудова вихідної (базової) моделі об'єкта соціального прогнозування.
4. Соціологічний показник і можливості його використання в прогностичному й проектному моделюванні.

4-варіант

1. Можливості трендового моделювання в прогностичному дослідженні.
2. Побудова моделі прогнозного тла.
3. Види експертизи та прогнозування та їхня сутність.
4. Вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку соціального прогнозування як науки.

5-варіант

1. Теоретичний аспект соціального прогнозування як методу дослідження.
2. Розвиток соціологічного прогнозування в Україні.
3. Прогнозування в сфері економіки (праці).
4. Сутність експертизи та прогнозування в сфері політики.

6-варіант

1. Очікувані й бажані зміни в соціальній структурі суспільства, у соціальній організації й соціальному управлінні.
2. Прогнозування та експертиза в сфері сім'ї.
3. Прогнозування та експертиза в сфері освіти.
4. Сутність експертизи та прогнозування в сфері науки.

7-варіант

1. Сутність експертизи та прогнозування в сфері медицини.
2. Прогнозування та експертиза в сфері культури.
3. Прогнозування та експертиза в сфері демографії.
4. Прогнозування та експертиза в сфері екології.

8-варіант

1. Прогнозування та експертиза в сфері розвитку соціальної роботи.
2. Прогнозування та експертиза в сфері соціології злочинності.
3. Прогнозування в сфері соціального наркотизму (алкоголізація й дезалкоголізація суспільства).

9-варіант

1. Соціальне прогнозування та футурологія: порівняльний аналіз.
2. Перспективи розвитку соціальної експертизи та прогнозування на Україні.
3. Методи та результати соціальної експертизи та прогнозування.
4. Основні недоліки процесу прогнозування.

10-варіант

1. Методи експертизи та прогнозування.
2. Поняття про метод «колективної інтеграції ідей».
3. Метод екстраполяції та експертного оцінювання: особливості застосування.
4. Використування моделювання в прогнозуванні.

11-варіант

1. Принципи і методи соціальної експертизи та прогнозування.
2. Види соціальної експертизи та прогнозування.
3. Експертне опитування як метод соціального прогнозування.
4. Метод «Дельфи».

12-варіант

1. Відмінності соціального прогнозування від діагностування.
2. Сутність соціальної експертизи та прогнозування.
3. Порівняльний аналіз нормативного та пошукового прогнозу.

4. Поняття про мету соціальної експертизи та прогнозування її характерні риси та види.

13-варіант

1. Мета, завдання і функції соціальної експертизи та прогнозування.
2. Етапи соціальної експертизи та прогнозування.
3. Особливості процесу вироблення цільових рішень (цілепокладання).
4. Методологічні й організаційні характеристики соціального прогнозування.

14-варіант

1. Побудова «дерева соціальних цілей».
2. Виникнення соціальної експертизи та прогнозування.
3. Поняття про цільові ситуації.
4. Види прогнозування і прогнозів.

15-варіант

1. Опишіть процес ідеалізації і прогнозування ідеальних ситуацій.
2. Характеристика методу екстраполяції.
3. Охарактеризуйте загальний вигляд процесу вироблення цільових рішень.
4. Етапи соціальної експертизи.

16-варіант

1. Сутність верифікація прогнозу
2. Положення та методичні вимоги, які потрібно враховувати при експертній оцінці.
3. «Мозкова атака» як різновид експертної оцінки.
4. Пошуковий прогноз та його компоненти.

17-варіант

1. Метод моделювання та поняття «модель».
2. Проблемна ситуація та етапи її розвитку.
3. Прогноз і передбачення: взаємозв'язок.
4. Особливості розвитку проблемної ситуації за умови втручання.

18-варіант

1. Прогнозування й прогностика.
2. Соціальні проблеми та їх види.
3. Складання програми дослідження (передпрогнозна орієнтація).
4. Опишіть процедуру побудови «дерева соціальних проблем».

19-варіант

1. Розробка вихідної (базової) моделі.
2. Поняття про соціальну норму.
3. Розкрийте значення понять: ідеал, оптимум та норма у контексті соціального прогнозування.
4. Послідовність операцій при побудові вихідної (базової) моделі.

20-варіант

1. Побудова моделі прогнозного тла.
2. Актуальність і проблеми політичного прогнозування.
3. Сутність політичного прогнозування.
4. Методика прогнозного пошуку.

21-варіант

1. Внутрішньополітичне прогнозування.
2. Проблемна ситуація й перспективи її розвитку.
3. Зовнішньополітичне прогнозування.
4. Рекомендації з методики систематизації й визначення шляхів оптимального рішення соціальних проблем.

22-варіант

1. Функції і значення політичного прогнозування.
2. Послідовність операцій при розробці пошукового прогнозу
3. Передбачення і прогнозування: спільне і відмінне.

4.Метод «Дельфи».

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Сутність соціальної експертизи та прогнозування, його специфіка у соціальній роботі.
2. Об'єкт і суб'єкт соціальної експертизи та прогнозування.
3. Методи соціальної експертизи та прогнозування.
4. Напрямки соціальної експертизи та прогнозування.
5. Порівняльний аналіз понять: «прогнозування», «антиципація», «передбачення».
6. Форми конкретизації передбачення.
7. Співвідношення категорій передбачення й керування.
8. Проектування як елемент управлінської діяльності і його зв'язок із прогнозуванням.
9. Систематизація прогнозів.
10. Інформаційне забезпечення прогнозування і проектування.
11. Роль моделювання в прогностичному дослідженні.
12. Презентизм первісного мислення й футурофобія.
13. Релігійне, утопічне і філолофсько-історичне коріння теорії прогнозування.
14. Соціальне прогнозування на рубежі XIX-XX сторіч. Поява наукової фантастики й «міркувань про майбутнє».
15. Формування парадигми технологічного прогнозування.
16. “Антифутурологічні хвилі”.
17. Місце О. Тоффлера в розвитку прогностичної науки.
18. Римський клуб як центр дослідження проблематики майбутнього.
19. Сутність глобалістики й альтернативістики. Концепція «альтернативної цивілізації».
20. Передпрогнозна орієнтація.
21. Період заснування і період попередження прогнозу.
22. Побудова вихідної (базової) моделі об'єкта соціальної експертизи та прогнозування.
23. Соціологічний показник і можливість його використання в прогностичному й проектному моделюванні.
24. Можливості трендового моделювання в прогностичному дослідженні.
25. Побудова моделі прогнозного тла.
26. Пошуковий прогноз.
27. Нормативний прогноз.
28. Верифікація прогнозу.
29. Вироблення рекомендацій для ухвалення управлінського рішення.
30. Прогнозування у сфері політики.
31. Прогнозування на службі вирішення соціальних проблем сучасної сім'ї.
32. Прогнози у сфері освіти.
33. Специфіка прогнозування у сфері культури.
34. Прогнозування у сфері демографії.
35. Прогнози в сфері злочинності.
36. Прогнозування у сфері соціального наркотизму.
37. Перспективна проблематика соціальної експертизи та прогнозування.
38. Зв'язок соціального керування й соціального прогнозування.
39. Розвиток даних про майбутнє у світовій суспільній думці.
40. Соціальне прогнозування як метод наукового пізнання.
41. Зміст і функції соціальної експертизи та прогнозування.
42. Об'єкт і предмет соціальної експертизи та прогнозування, його види.
43. Технологічні етапи й методи соціальної експертизи та прогнозування.
44. Технологія моделювання, моделі соціальної експертизи та прогнозування.
45. Нормативно - правова база, інформаційне й ресурсне забезпечення соціального прогнозування.
46. Класифікація наук за часовим критерієм. Триєдина функція науки.

47. Місце досліджень майбутнього у структурі сучасної науки як комплексу прогнозів майбутнього Землі й людства.

48. Єдність теорії й практики прогнозування.

49. Передбачення і квазіпередбачення.

50. Цілепокладання, передпланове й післяпланове програмування, планування, проектування.

Система поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочим планом дисципліни. При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю зокрема: усне опитування, практичні завдання, тестовий контроль, захист рефератів та завдань для самостійної роботи. Кожний вид роботи оцінюється за чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з врахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих її видів робіт.

Процес оцінювання підготовленості студента можна розділити на такі етапи:

- перевірка знань і розуміння навчальної суті інформаційного мінімуму з курсу;
- вміння використати цей мінімум для вирішення практичних завдань;
- вміння творчо проникнути в зміст інформації, розширити її, додати нові знання.

Визначальним критерієм позитивної оцінки знань є інформаційний рівень. Студент повинен не лише пам'ятати та відтворити заучене, а вміти правильно застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань.

Пропущене з поважної причини практичне заняття студент повинен відпрацювати у встановлений викладачем термін.

Критерії оцінювання знань студентів з дисципліни «Соціальна експертиза та прогнозування»

Оцінку „відмінно” за вітчизняною шкалою та «А» за шкалою ECTS, отримує студент за глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому він легко орієнтується, понятійного апарату, за уміння зв'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. Студент повинен набути практичних навичок соціального прогнозування з різною категорією населення.

Оцінку „добре”, за шкалою ECTS – «В», отримує студент за повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування в вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі її мали місце окремі неточності (похибки) тощо. Відповідь студента повинна будуватись на основі самостійного мислення.

Оцінку „добре”, за шкалою ECTS – «С», отримує студент за правильну відповідь з двома-трьома не суттєвими помилками.

Оцінки "задовільно", за шкалою ECTS – «D», заслуговує студент, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, що справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент поверхнево знає структуру курсу, допускає помилки у відповіді, засвоїв і набув практичних навичок, але допустив неточності. Вагається при відповіді на видозмінене запитання, разом з тим студент володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.

Оцінки "задовільно", за шкалою ECTS – «E», заслуговує студент за неповне опанування програмного матеріалу, але отримані знання і набуті практичні навички соціальної експертизи та прогнозування відповідають мінімальним критеріям оцінювання.

Оцінка „незадовільно”, за шкалою ECTS – «FX», виставляється, коли студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускає помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткових знань з курсу.

Оцінка „незадовільно ”, за шкалою ECTS – «F», виставляється студенту за повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу або відмову від відповіді і передбачає повторне навчання студента з дисципліни.

Для переходу від вітчизняної оцінки до оцінки за шкалою ECTS необхідно знайти середньоарифметичний бал за вітчизняною шкалою, помножити її на відповідний ваговий коефіцієнт й додавши всі складові, отримаємо суму балів, які визначають конкретну оцінку ECTS.

Перехід від вітчизняної шкали оцінювання до європейської (ECTS)

Оцінка ECTS	Бали	Вітчизняна оцінка	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,51–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,01–3.50	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	2,75–3,00	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,74	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів у семестрі за ваговими коефіцієнтами (денна форма навчання)

Аудиторна робота		Самостійна робота студента (СРС)		ПВК
Усне опитування теоретичного матеріалу	Тестовий контроль	Практичне завдання	Реферативна робота	іспит
5	4	4	1	1
ВК: 0,2	0,2	0,1	0,1	0,4

Примітка: СРС – самостійна робота студента; ВК – ваговий коефіцієнт; **ПВК** – підсумковий вид контролю.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів\заочної форми навчання\ у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				СРС	Підсумковий контроль\ІТК\
Практичні заняття\ІЗ\				Контрольна робота\КР\	іспит
1	2	3	4	1	1
ВК 0.3				0.2	0.5

Примітка: ВК – ваговий коефіцієнт; ІЗ-практичні заняття; КР-контрольна робота; ІТК-підсумковий тестовий контроль.

При викладанні дисципліни використовуються такі види навчальних занять, як лекції, семінарські заняття, індивідуальне консультування і керівництво самостійною роботою студента.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів; знання теоретичного матеріалу з теми; вміння студента застосувати набуті знання на під час вирішення конкретних практичних ситуацій.

Пропущене з поважної причини практичне заняття студент повинен відпрацювати у встановлений викладачем термін.

Оцінювання тестів.

Тестове завдання для кожного студента складається з двадцяти тестів.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у наведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1-4	5-10	11-18	19-20
Оцінка	2	3	4	5

Якщо відповідь на тестове завдання має 1-4 правильних значення, а студент зумів вказати частину з них, то сума балів у цьому випадку буде дорівнювати 0 балів.

На тестування відводиться 20 хвилин. Правильні відповіді студент записує у бланку відповідей (див табл. «Бланк відповідей»). При цьому усі графи повинні бути заповнені літерами, що відповідають правильним, на погляд студента, варіантам. Через 20 хвилин студенти здають викладачу завдання з талонами відповідей. Викладач на наступному занятті оголошує результати тестування.

Бланк відповідей до тесту з курсу «Соціальна експертиза та прогнозування»

1.	5.	9.	13.	17.
2.	6.	10.	14.	18.
3.	7.	11.	15.	19.
4.	8.	12.	16.	20.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бестужев-Лада І.В., Наместнікова Г.А. Технологія прогнозування розвитку соціальних процесів. – К.: Пошук, 2022.

2. Попереду ХХІ століття: Перспективи, прогнози, футурологи: антологія сучасності Класична прогностика. / Редактор-компілятор І.В. Бестужев-Лада. - М.: Академія, 2020 року.

3. І.В. Бестужев-Лада, Г.А. Наместнікова. Соціальне прогнозування. Курс Лекції. - Одеса: Педагогічне товариство 2021.

4. Основи економічного та соціального прогнозування / Під редакцією В. Н. Мосіна, Д. М. Крука. - К.: Вища школа, 2024.

5. Ополянський М.П. Прогнозування та обґрунтування соціальної інновації. – К.: Наука, 2023.

6. Робочий зошит з прогнозування. Під редакцією І.В. Бестужева-Лади. К., Видавництво «Думка», 2023.

9. Теорія прогнозування та прийняття рішень / за редакцією С.А. Саркіяна. - Львів: Вища школа, 2017.

10. Яковлев А.М. Соціологія економічної злочинності. Одеса: Прогрес, 2022.

Додаткова:

1. Алексєєв В.Г., Соціальні нормативи и соціальне планування. Львів, Видавництво «Наука», 2014.

2. Банін А.П. Ефективність заходів з охорони природних ресурсів Ресурси. - Київ.: Прогрес, 2017.

3. Бахметова О.М. Методи демографічного прогнозування. - Київ.: Думка, 2022.
4. Бойчук М.С. Демографічні процеси та прогнози здоров'я населення. - Київ.: Видавництво РАО, 2017.
5. Баранюк Ф. Г. Експертні оцінки. - Київ.: Видавничий дім "Педагогічне товариство", 2019.
6. Венедиктов Д.Д. Прогнозування, довгострокове планування. Київ.: Думка, 2021.
7. Виноградов В.М. Гончарук С.І. Закони суспільства та наукове передбачення. - Київ.: Думка, 2021.
8. Вишневий С.М. Основи комплексного прогнозування. - Київ.: Прогрес, 2019.
9. Гончаренко А.М. Інтегроване прогнозування в системі "суспільство - навколишнє середовище". – К.: Віща школа, 2016.
10. Гордон Т. Новий Підходи до методу Дельфі // Науково-технічне прогнозування. Одеса.Яскравий., 2022.
11. Гражданніков Є.Д. Екстраполяційна прогностика. – Н.: Лада, 2021.
12. Добров Г.М. Прогнозування розвитку науки і техніки. - К.: Видавничий дім Академія наук, 2019
13. Добров Г.М.. Експертні оцінки в науково-технічному прогнозуванні. – Київ : Либідь, 2022.
14. Євланов Л.Г., Кутузов В.А., Експертні оцінки. - Наука, 2024.
15. Кудрявцев В.М. Причинно-наслідкові зв'язки в кримінології. - Київ: Видавничий дім, 2021.
16. Кульбовська Н.К. Прогнозування. – Київ. РАН, 2023.
17. Лаппо Г.М. Шляхи в майбутнє. – К.: Науковий Світ, Видавництво, 2022.
18. Лезгіна М.Л. Визначення прогнозування. - СПб.: Пітер, 2023.
19. Лисичкін В.А. Галузеве науково-технічне прогнозування. – Київ. Наука, 2023.
20. Мартино Дж. Технологічне прогнозування. - Київ.: Думка 2024.
21. Методологія демографічний прогноз / Передбачення. Під редакцією А. Г. Волкова. - Київ.: Наука, 2024.
22. Методологічні проблеми прогнозування та управління в галузі художньої культури. Червоний. А.А. Київ: Преса 2023.
23. Методологічні Проблеми соціального прогнозування. Під редакцією В.І. Куценко. – К.: Наукова думка, 2020.
24. Прогнозування для промисловості та державних установ. Яскравий. - Київ.: Прогрес, 2020.
25. Нікітіна А.Г. Передбачення як здатність людини. – Київ.: Еврика, 2023.
26. Пеньков Є.М. Соціальні норми є регуляторами поведінки особистості. СПб.: Видавництво ЛГУ, 2023.
27. Переверзін І.І. Прогнозування і планування. М.Львів: Видавництво РАО, 2022.
28. Печчей А. Людські якості. – м.Київ.: Знання, 2020.
29. Плахов В.Д. Соціальна Норми: філософські основи загальної теорії. – м.Київ.: Знання, 2022.
30. Ропаків Н.І. Проблеми дослідження. - Київ: Прогрес, 2020.
31. Рибаківський Л.Л. Методологічні питання прогнозування чисельності населення. м.Миколаїв: Главник, 2020.
32. Рябушкін А.В. Розвиток суспільства.. – м.Львів: Суспільство, 2022.
33. Сафаров Р.А. Правове прогнозування / Право і соціологія. – м.Київ.: Видавництво академії наук, 2020.
34. Сватков Н.М. Планетарно-географічний прогноз. Київ: Думка, 2018.

35. Соціальні орієнтири Оновлення: суспільство і людина / П ред. Заславська. - Київ.: Думка, 2021.
36. Стадницький Г.В., Родіонов А.І. Екологія: Уч. посібник для вищих навчальних закладів. – м.Львів.: Радуга, 2021.
37. Суворов Л.Н. Аверкін А. Н. Соціальне прогнозування. - Харків.: Еврика ,2024.
38. Федоров М.В. Екологічний криза і соціальний прогрес. П.: Радуга 2023.
39. Філіппов Ф.Р. Соціологія освіти. Полтава, Укр. Прогрес, 2020.
40. Гельмер О. Аналіз майбутнього: метод Дельфі прогнозування для промисловості та державних установ. Київ : Либидь, 2022.

Інформаційні ресурси:

1. Модульне середовище для навчання (розміщені усі необхідні матеріали з дисципліни). Пошук – Кафедра соціальної роботи та соціальної педагогіки, «Соціальна експертиза та прогнозування (Н.І.Голова.)». URL : <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=8029>
2. Репозитарій ХНУ. URL : <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>
3. Електронна бібліотека ХНУ. URL : http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php .